

Michał Zembrzuski

Sprawozdanie z wręczenia Nagród imienia Profesora Mieczysława Gogacza i sympozjum pt. "Tomizm konsekwentny"

Rocznik Tomistyczny 2, 251-255

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z wręczenia Nagród imienia Profesora Mieczysława Gogacza i sympozjum pt. „Tomizm konsekwentny”

Dzień 16 listopada 2013 roku na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przyniósł kolejną, siódmą już, edycję uroczystego wręczenia Nagród im. prof. Mieczysława Gogacza. Wręczenie nagród za najlepsze prace magisterskie, które poświęcone są zgłębianiu i rozpowszechnianiu tomizmu i w tym roku zostało połączone z sympozjum, w ramach którego laureaci prezentowali treść swoich nagrodzonych prac. Sympozjum zatytułowane **Tomizm konsekwentny**, dedykowane zostało obecnemu na spotkaniu profesorowi Mieczysławowi Gogaczowi w 87 rocznicę urodzin.

Jak co roku, zgodnie z przyjętą już tradycją, pierwszy referat na sympozjum wygłosił Gość Honorowy, uczeń Profesora M. Gogacza, dr Paweł Bromski, rektor Wyższej Szkoły Amerykanistyki i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie. Referat nosił tytuł: *Nauka i magia w «epoce rozumu»*.

Spotkanie stało się również okazją do zaprezentowania wielu publikacji, które w ostatnim czasie zostały przygotowane przez pracowników Katedry Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Profesor Artur Andrzejuk, który prowadził część związaną z wręczeniem nagród, przedstawił najpierw książkę jednego z jego zmarłych doktorantów – Jana Zatorowskiego. Książka

została zatytułowana: *Synderesis et conscientia. Koncepcja podmiotowej normy moralnej w tekstach Tomasza z Akwinu – jej źródła i kontynuacje*. Zaprezentowana została również publikacja artykułów Profesora M. Gogacza wydana w serii „Opera philosophorum medii aevi” (t. 11), pt. *W kierunku tomizmu konsekwentnego*, która została zredagowana przez A. Andrzejuka i M. Zembrzuskiego. Kolejną przedstawioną książką była praca dr Magdaleny Płotki pt. *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora*, wydana również w serii „Opera philosophorum medii aevi” (t. 12).

Michał Zembrzuski, sekretarz Kapituły Nagrody, poprowadził część Sympozjum związaną z wręczeniem te-

gorocznych nagród. Przypomniął najważniejsze zasady Regulaminu Nagrody i przedstawił laureatów. Nagrody wręczali członkowie Kapituły: prof. A. Andrzejuk, ks. prof. Tomasz Stępień i płk. dr Jerzy Niepsuj.

Oto lista laureatów siódmej edycji Nagrody z 16 listopada 2013 roku wraz z nazwiskami promotorów:

Paulina Biegaj za pracę magisterską pt. *Koncepcja Prawa Bożego w klasycznej filozofii chrześcijańskiej. Analiza podstaw biblijnych, uwag świętego Tomasza, Mieczysława Alberta Krąpca, Tadeusza Ślipki oraz Józefa Tischnera*, promotor: dr hab. Marcin Karas (UJ)

Andrzej Bułeczka: *Dyskusja wokół zagadnienia istoty i istnienia. Tradycja scholastyczna i myśl współczesna wobec stanowiska św. Tomasza z Akwinu*, promotor: dr hab. Jan Kiełbasa (UJ)

Maciej Burkiewicz: *Między „słowem” a „ogłędem”. Racjonalność aktu wiary w świetle Sumy teologii (II-II, qq. 1-16) św. Tomasza z Akwinu*, promotor: ks. dr hab. Piotr Roszak (UMK)

Andrzej T. Kubanowski: *Elementy chrystianologii moralnej Listu do Kolosan w świetle „Super Epistolam B. Pauli ad Colossenses” lectura św. Tomasza z Akwinu*, promotor: ks. prof. dr hab. Mirosław Mróz (UMK)

Merytoryczną część sympozjum rozpoczął wykład dra P. Bromskiego, który zwrócił uwagę na charakterystyczne współczesne zagrożenia, z którymi bo-

rykają się uczelnie wyższe, w których nauka jest z jednej strony traktowana ideologicznie, a z drugiej nadaje się jej metodologii charakter religii. Instrumentalizacja rozumu prowadzi jego zdaniem zarówno do instytucjonalizowania nauki, a w dalszej konsekwencji do jej urynkowania poprzez służbę polityce i ekonomii. P. Bromski zwracając się szczególnie do laureatów tegorocznej nagrody zachęcił do badań naukowych prowadzonych z pasją, których celem będzie poszukiwanie prawdy.

Spśród laureatów, jako pierwsza, wystąpiła mgr P. Biegaj. W swoim wystąpieniu, zatytułowanym *Koncepcja Prawa Bożego w klasycznej filozofii chrześcijańskiej. Analiza podstaw biblijnych, uwag świętego Tomasza, Mieczysława Alberta Krąpca, Tadeusza Ślipki oraz Józefa Tischnera*, zwróciła uwagę na znaczenie filozoficznych rozważań nad prawem Bożym, a także na to, że jego przestrzeganie przez konkretnego człowieka staje się dla niego „być albo nie być”. Przywołując Tomaszowe określenie prawa wiecznego jako „pomysłu Bożej mądrości, o ile nadaje kierunek wszystkim czynnościom i poruszeniom” wskazała, że „porządek” w nim zawarty związany jest z jasno określonym obrazem człowieka i jego życia. Porządek ten jest człowiekowi dostępny poznawczo dzięki posiadaniu rozumu. Jej zdaniem zastosowanie prawa Bożego zostaje związane z przykazaniami, a szczególnie ze sformulowaniem przykazania „miłości Boga i bliźniego”, które skierowane jest do ochrony życia drugiego człowieka, który ma jednocześnie być kochany. Człowiek realizujący treść prawa Bożego, będąc ontycznie zależ-

nym od Boga, pozostaje z Nim w relacji wiary właśnie w kontekście śmiertelnej kondycji związanej z winą, spowodowaną posiadaniem wolnej woli. P. Biegaj stwierdziła, że dwiema najważniejszymi wartościami Prawa Bożego są miłość i poszanowanie życia, które prowadzą do dobrego postępowania. Za M.A. Krapcem wyprowadziła wniosek o relacyjnym charakterze prawa Bożego, które w jej ocenie, związane jest z relacją między osobą i aktem miłości.

Kolejnym prelegentem był mgr A. Bułeczka, również z Uniwersytetu Jagiellońskiego. W swoim referacie, przedstawiającym wyniki badań przeprowadzonych w ramach pisanej pracy magisterskiej, wskazał, że kwestia statusu istnienia jest jednym z najważniejszych zagadnień metafizycznych i filozoficznych w ogóle. W referacie zatytułowanym *Dyskusja wokół zagadnienia istoty i istnienia. Tradycja scholastyczna i myśl współczesna wobec stanowiska św. Tomasa z Akwinu*, podkreślił, że nie można zrozumieć współczesnej debaty filozoficznej, szczególnie odbywającej się w kręgu filozofii analitycznej, bez sięgnięcia do historycznego dochodzenia do twierdzenia o istnieniu, jak również zrozumienia trzynasto- i czternastowiecznego sporu o realną różnicę między istnieniem a istotą. A. Bułeczka przedstawił najważniejsze etapy dochodzenia do problematyki *esse*, a także podstawowe twierdzenia Tomasza na ten temat. Zaakcentował to, że Akwinata nigdy nie głosił twierdzenia o realnej różnicy między istnieniem i istotą. Od różniące je od siebie Tomasz wiedział z jakimi konsekwencjami musi liczyć się ten, kto będzie je traktował czy to jako

przypadłości, czy to jako rzeczy dodawane z zewnątrz istoty. Dla Tomasza bowiem określenie istnienia jako podstawowego komponentu bytu obok istoty, związane było z określeniem różnicy między nimi w kategoriach aktu i możliwości. Odcinał się on bowiem od – jak to określił A. Bułeczka – „klockowego” bądź „puzzlowego” łączenia istoty z istnieniem. Przywołując współczesnych filozofów analitycznych wskazał na P.T. Geacha, który jako pierwszy odniósł się krytycznie do Fregego i Russella, określających istnienie jako „cechę cechy”, która determinuje jedynie niepustość zbioru, który dzięki tej cesze posiada właśnie elementy. A. Bułeczka przywołał również najważniejsze tezy A. Kenny’ego na temat Tomaszowego rozumienia bytu. A. Kenny bowiem określając filozofię bytu Akwinaty jako niespójną i wiodącą do sprzeczności wskazał, że jest ona „sofistyką i złudzeniem”. Prelegent podkreślił, że w swojej pracy omówił krytyczne wobec tego stanowiska ujęcie G. Klimy, który w artykule *On Kenny on Aquinas on Being: A critical review of Aquinas on Being by Anthony Kenny* zarzucił mu nie właściwą ocenę Tomaszowego rozumienia istnienia z powodu stosowania nie odpowiednich narzędzi w analizie. A. Bułeczka przywołał twierdzenia B. Millera, jeszcze innego autora z analitycznej tradycji angielskiej, który stosując aparat analizy językowej miał sformułować teorię istnienia jako realnego składnika bytu, nie będącego jedynie cechą.

Jako kolejny mówca wystąpił mgr M. Burkiewicz, który w wystąpieniu zatytułowanym *Między «słowem» a «oglądem». Racjonalność aktu wiary w świetle «Sumy*

*teologii» (II-II, qq. 1-16) św. Tomasza z Akwinu, zaprezentował najważniejsze twierdzenia swojej pracy magisterskiej. Po pierwsze wiara jest aktem wpisanym w naturę człowieka, stanowiąc owoc współpracy rozumu i woli, a nie wynik ich przeciwstawiania się sobie. Po drugie, wiara jako zasadniczo akt rozumu domaga się zarówno racji wskazujących na słuszność tego, w co się wierzy (*ratio fidei*), pewności płynącej od Ducha Świętego, wreszcie światła (*lumen fidei*), dzięki któremu człowiek dostrzega „konieczność wierzenia” w prawdy objawione. Po trzecie, w akt wiary wpisane jest nie tylko pogłębianie i wyjaśnianie treści, ale również zrozumienie otaczającej nas rzeczywistości, powodujące dążenie do tego, w co się wierzy. Wyjaśnienie racjonalności wiary w ujęciu Akwinaty domaga się zdaniem M. Burkiewicza również ukazania problemu zgody na wiarę (kwestia przyzwolenia – *assensus* oraz *consensus*), pewności i ryzyka z nią związanych, a także zagadnienia niewiary i zepsucia wiary. Ostatecznie M. Burkiewicz uznał, że racjonalność wiary podyktowana jest rozumnością człowieka, który dzięki pomocy darów Ducha Świętego potrafi rozpoznać, zinterpretować i adekwatnie zastosować to, co służy wzrostowi samej cnoty wiary.*

Ostatnim z prelegentów był mgr A.T. Kubanowski, który w referacie pt. *Elementy chrystianologii moralnej Listu do Kolosan w świetle «Super Epistolam B. Pauli ad Colossenses lectura» św. Tomasza z Akwinu*, doszedł do bardzo interesujących wniosków na temat pojmowania Akwinaty jako bibliisty. Najpierw sprecyzował użycie terminu „chrystianologia”, który pojawił się w temacie pracy

oraz w badaniach prowadzonych pod kierunkiem ks. prof. M. Mroza. „Chrystianologia” oznacza naukę o chrześcijaninie, którego egzystencję kształtuje realna relacja do Chrystusa, która prowadzi do upodobnienia i do uwielbionego człowieczeństwa. Skupienie uwagi na aspekcie moralnym doprowadza do wskazania na „działaniowy” charakter chrystianologii. Dzieła Tomasza z Akwinu, który zdaniem A.T. Kubanowskiego był wybitnym komentatorem *Corpus Paulinum*, stanowią również dobrą pomoc do odkrycia tego, na czym polega istota bycia chrześcijaninem. Jego wykład *Listu do Kolosan* stanowi podstawę do wyodrębnienia „wymiarów” w których spełnia się życie chrześcijańskie, a są nimi: łaska Ducha Świętego, ujęta w kategoriach Nowego Prawa, sakrament chrztu oraz cnoty. Temat łaski płynącej od Ducha Świętego jest zdaniem A. T. Kubanowskiego centralnym zagadnieniem teologii moralnej, w nim wiążą się wskazania Dekalogu i Ewangelii oraz odczytywanie Woli Bożej. Chrystus przedstawia bardzo charakterystyczny wymiar życia chrześcijańskiego, które przez *incorporatio in Christo* zostaje określone jako „nowe stworzenie”, a prowadzi przez *imitatio* do *conformitas in Christo*. Zdaniem A. T. Kubanowskiego koncepcja cnót, jaką prezentuje Akwinata dopełnia wcześniejsze zagadnienia, ukazując jednocześnie dynamizm współdziałania tego, co naturalne z tym, co nadnaturalne. Teologia cnót Akwinaty łączy zarówno wątki aretologiczne, jak i charytologiczne – wiąże bowiem cnoty kardynalne z cnotami teologicznymi.

Po sympozjum, które stanowiło prezentację różnych obszarów badań i me-

toł stosowanych przez studentów zarówno filozofii i teologii, odbyło się – już tradycyjnie – spotkanie uczestników uro-

czystości z prof. M. Gogaczem, przy kawie, herbacie i słodyczach.